

Ocells d'hivern

Lluny del que pugui semblar, l'hivern és una estació amb molta vida a les nostres muntanyes. El fred i la neu ens porten visitants d'altres latituds, i la manca de fulles als arbres ajuda a observar-los.

Els ocells no hivernen com fan alguns mamífers i els amfibis i rèptils en general. Les aus han desenvolupat altres estratègies per sobreviure durant les estacions adverses. Les principals són nodrir-se d'aliments accessibles tot l'any i desplaçar-se a llocs amb abundància de menjar. Aquesta segona és la que explica les migracions, tal com vam relatar al número 2 d'aquesta revista. La migració és el viatge per anar a latituds amb més aliment i per tornar a les àrees de cria. De l'estada als indrets on es passa l'hivern en diem hivernada,

i els ocells que s'hi estan els anomenem hivernants. Tot plegat, migració de tardor i hivernada, genera un desplaçament i estada de milions d'ocells al sud.

Moltes espècies europees hivernen a l'Àfrica, però d'altres ja troben el que necessiten aquí al sud del continent, i s'hi queden a passar l'hivern. És d'aquestes que tracta l'article, de les nostres espècies hivernants.

Algunes només les tenim entre nosaltres durant aquesta estació, mentre que d'altres hi són tot l'any però a l'hivern la seva població es veu reforçada per individus de més al nord.

Pinsà comú estarrufat un matí fred de gener.

Les nevades alteren el trànsit aeri dels ocells, sobretot quan viatgen, com aquests martinets de nit sorpresos per una nevada primaveral a la Seu d'Urgell.

Situats a les comarques pirinenques, mireu de dibuixar com el temps hivernal afecta la comunitat ornitològica: a casa nostra l'hivern té dos elements molt característics: el fred i la neu. Els ocells són animals de sang calenta, i per tant poden regular la seva temperatura corporal si disposen de prou menjar. Un dels seus trets distintius més evidents és tenir el cos cobert de plomes. Evolutivament, les plomes van aparèixer com a aïllant tèrmic ja que, per la seva estructura i composició, retenen molt bé l'escalfor del cos. Quan fa fred, els ocells estarrufen les plomes per fer una càmera d'aire calent entre el plomatge i la pell. No és pas que s'hagin engreixat, sinó que així conserven millor la seva pròpia escalfor. Aquesta propietat calorífica explica que aprofitem les

plomes per folrar anoracs i edredons. Per la seva banda, la neu pot dificultar el vol si cau molt espessa o acompanyada de vent. Però sobretot pot comprometre la supervivència dels ocells, més que no pas el fred, si cobreix el terra i la vegetació durant un llarg període de temps. Per lògica, s'entén que la combinació dels dos factors, fred i neu, pot representar una amenaça encara més seriosa per a la vida dels ocells. Una nevada significativa que faci un cert gruix de neu obligarà molts ocells que s'alimenten de llavors del terra a buscar els racons lliures de l'element blanc. De vegades aquests llocs són les carreteres, però llavors el perill és un altre. D'espècies hivernants en tenim un bon grapat. Vegem-ne una desena:

Corb marí gros.

- **Corb marí gros** (*Phalacrocorax carbo*). Ocell de mida gran semblant a un ànec, ha colonitzat rius i embassaments pirinencs des de fa poques dècades. En alguns llocs comencen a quedar-n'hi tot l'any, però és a l'hivern quan se'n veu més volant amunt i avall en formació.
- **Aligot comú** (*Buteo buteo*). Rapinyaire de mida mitjana present tot l'any a les nostres comarques. A l'hivern la població es reforça amb exemplars centreuropeus. Se'n veu de parats als pals elèctrics i de telèfons.
- **Milà reial** (*Milvus milvus*). Rapinyaire de mida gran que trobem localitzadament tot l'any, però que a l'hivern augmenta en nombre gràcies a l'arribada d'individus de França i Alemanya sobretot. S'ajoca en grups de vegades molt nombrosos.

Els moixons com aquest verdum i pardals tenen seriosos problemes per trobar menjar quan la neu cobreix el terra amb una mica de gruix.

- **Fredeluga** (*Vanellus vanellus*). Ocell molt bonic gràcies a l'elegant plomall del cap i al color verdós de l'esquena. La seva presència a casa nostra va molt lligada al temps que faci més al nord. De vegades n'hi ha bones concentracions als prats. Al gener de 1985 en van morir moltes a la ribera de la Seu com a conseqüència del fred i la neu.
- **Griva cerdana** (*Turdus pilaris*). Moixó que només veurem als mesos freds, sovint associat amb altres espècies de la seva família, com ara merles, grives i tords. Al nord del continent cria en colònies, i aquí de vegades se'n veuen volades importants. Pastura pels prats i menja fruits de gavernera i besurt.

Tord ala-roig.

- **Tord ala-roig** (*Turdus iliacus*). De la mateixa família que la griva cerdana, aquest visitant del nord només el tenim entre nosaltres a l'hivern. Cria al nord del continent i n'arriben més o menys exemplars en funció del menjar i el temps que troben a Centreuropa.
- **Lluer** (*Carduelis spinus*). Petit moixó ei-xerit i confiat. Alguns hiverns n'hi ha veritables invasions, mentre que d'altres anys se'n veuen més aviat pocs. Aquesta fluctuació depèn de la disponibilitat d'aliment

que trobin a latituds més septentrionals. Algunes primaveres en queden parelles al Pirineu que hi acaben criant.

- **Pinsà comú** (*Fringilla coelebs*). Present tot l'any a les nostres terres, a l'hivern és l'ocell més abundant de Catalunya gràcies a l'arribada de milers i milers de pinsans del centre i del nord del continent. La gent gran diu que abans se'n veien estols enormes tot l'hivern.

Pinsà mec mascle.

- **Pinsà mec** (*Fringilla montifringilla*). De presència exclusivament hivernal, el pinsà mec apareix de manera variable a la nostra geografia pirinenca. Així, hi ha anys que és molt escàs i d'altres que se'n veuen força, especialment cap a les comarques orientals. Sovint s'ajunta als estols de pinsans comuns i van voleiant per prats i riberes de caducifolis.
- **Durbec** (*Coccothraustes coccothraustes*). Tot i que nidifica de manera molt localitzada en alguns indrets de les nostres comarques, el durbec és un moixó típicament hivernant. Amb el seu poderós bec s'alimenta de llavors i per això el trobarem a vernedes, freixenedes i, molt especialment, cirerers i lledoners.

Lluer mascle.

Gaudim-ne ajudant-los

La manca de fulles de molts arbres i l'atreviment que han de demostrar per accedir al menjar fan que l'hivern sigui una molt bona època per aficionar-se a l'observació d'ocells. Vaja, per "pardalejar", com es comença a dir. És per això que us animem a sortir amb els prismàtics al coll i ganes de mirar. Una excel·lent manera de tenir moixons a prop durant els mesos d'hivern és posant-los una menjadora. Tot i que s'espavilen sense la nostra ajuda, quan troben una font d'aliment com pot ser un tub de cacauets, pipes o llard, la seva visita al nostre balcó, terrat, hort o jardí està garantida. I amb ella una distracció genial per a petits i grans. De menjadores n'hi ha de molts dissenys i gustos, i totes fan molt bon servei, sobretot quan neva i el terra queda tapat.

El pit-roig és un dels moixons que sol visitar les menjadores amb més facilitat.

El pla de Benabarre, prop de la Seu d'Urgell, és un molt bon lloc per observar milans, especialment a la tardor i a l'hivern.

Una altra cosa bona és sortir amb algú que ens pugui ensenyar les beceroles de l'observació d'ocells. Institucions i empreses de les nostres comarques organitzen activitats ornitològiques per a tots els públics al llarg de l'any. Ara a l'hivern, per exemple, des d'AUBÈRRIA organitzem sota demanda (mínim 4 adults) l'observació d'un important joc de milà reial que es forma al nord de l'Alt Urgell. El 18 de febrer hi fem una sortida per a majors de 12 anys. Informació, preus i reserves al 689 422 670. Una altra opció és participar a la ja tradicional sortida d'ocells hivernants per l'Alt Urgell que organitzem en col·laboració amb el Parc Natural del Cadí-Moixeró. Enguany serà el 12 de març pels voltants de la Seu d'Urgell. Tota la informació al telèfon de la seu del Parc, el 93 824 41 51. ●

Text i fotos: **Jordi Dalmau i Ausàs AUBÈRRIA**

www.auberria.cat
natura@auberria.cat

Regència d'Urgell, 22 · 25700 La Seu d'Urgell · www.auberria.cat

Tels. 689 422 670 - 973 353 607 · Segueix-nos al i